

කේ. ජයතිලක (1926 - 2010)

සිංහල සාහිත්‍ය වංශයෙහි සුවිශේෂ කෙටිකතාකරුවකු ලෙස විචාරක අවධානය දිනා ගත් කේ. ජයතිලක මහතා කිරිඳිවැල රඳාවානේ දී 1926.06.27 දින උපත ලබා ඇත. රඳාවාන පිරිමි පාසලෙන් මූලික අධ්‍යාපනය ලද ඔහු ස්වෝත්සාහයෙන් පාලි භාෂාව පිළිබඳව ද මනා පරිවයක් ඇති කර ගත්තේ ය. පසුව හෙතෙම ලන්ඩන් විශ්වවිද්‍යාලයෙන් ශාස්ත්‍රවේදී උපාධිය ද දිනා ගත්තේ ය. කේ. ජයතිලකගේ මුල් ම කෙටිකතා සංග්‍රහය වන්නේ පුනරුත්පත්තිය සහ තවත් කෙටි කතා කෘතිය යි. මෙම කෙටිකතා සංග්‍රහය පළ වන්නේ 1955 වසරේ දී ය. එකගෙයි අවුරුද්ද, නොනිමි සිත්තම හා තවත් කෙටි කතා, අතීරණය, වජිර පබ්බත, කටු සහ මල් මෙතුමාගේ සෙසු කෙටි කතා සංග්‍රහ අතර වෙයි.

පුංචිරාළ, පුංචිරාළගේ මරණය, රාජපක්‍ෂ වලව්ව, මතු සම්බන්ධයි, මායා මාලිගා, කාලෝ අයං නේ, වරිත කුනක්, දෙලොවට නැති අය, පරාජිතයෝ, පිතෘමහ වැනි නවකතා රැසක් ද නිර්මාණය කළ කේ. ජයතිලකයෝ ඒ අතරින් වරිත කුනක්, පිතෘමහ, පුංචිරාළ, මතු සම්බන්ධයි යන නවකතා සඳහා රාජ්‍ය සම්මාන හිමි කර ගෙන ඇත. ඉස්සරහ බලන්නෝ, පුංචි වලාකුළ සහ පුංචි පුතා, ඉරුණු බලලා, ඩුං ඩුං ඩුඬුං ඩුං, කනන්දර පොත, අයියයි නංගියි, ඔරලෝසුවා සහ ලස්සන ළමයි, වන සටන, අමුතු කතා, රුවන් කුමාරි යන කෘති, කේ. ජයතිලකයන් අතින් බිහි වූයේ ළමා පරපුර වෙනුවෙනි.

සාහිත්‍ය විචාර, දර්ශනවාද, ස්වකීය අත්දැකීම් හා නිර්මාණකරණය බඳු ක්‍ෂේත්‍රයන් සඳහා ද ග්‍රන්ථ රැසක් රචනා කර ඇති මෙතුමා ලේඛකයකු එක් වරක් පමණක් පිදුම් ලබන 'සාහිත්‍ය රත්න' සම්මානයෙන් ද ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලයෙන් පිරිනැමෙන සාහිත්‍ය සූරි සම්මානයෙන් ද පිදුම් ලැබුවේ ය.

'අපට වැසිකිළියක්' මෙතුමාගේ නොනිමි සිත්තම හා තවත් කෙටිකතා යන කෙටිකතා සංග්‍රහයෙහි එන නිර්මාණයකි.

අක්කා කුරක්කන් වංගෙඩියට මා වාඩි කරවා ගත්තේ මොන තරම් වෙහෙසක් ගැනීමෙන් ඉක්බිතිව ද?

“හෙට උදේට කුරහන් රොට් ටිකක් හදන්න කුරහන් ටික අඹරගන්න උදවු වෙනවද මල්ලියෝ?” ඇ උදේම මගෙන් ඇසුවා ය.

“මේ උදේම කුරහන් අඹරන්න පුළුවන? දවල් වෙලා එන්නම්” මම කීම්. මා එසේ කීවේ ඒ වේලාවට ඇගේ ඉල්ලීම මග හැරීමේ චේතනාවෙන් විනා, පසුව සහභාගි වන අදහසකින් නොවේ. ඇයට මේ ගැන මතක නැති වී යනැයි හෝ වෙනත් අයෙකු උදව් කර ගෙන එය කර ගනු ඇතැයි මා බලාපොරොත්තු වූ නමුත් දවල් යළිත් ඇ ඒ ගැන මතක් කළා ය.

“දැන් නම් හරි ඩාදිය අක්කේ. හවසට අඹරමු.”

“උදේ කිව්වහම උදෙන් බෑ කිව්වා, දවල් කිව්වාහම දවාලුත් බෑ කිව්ව. දැන් ඉතින් හවස් වෙලා නෙ. දැන් වත් ඉතින් වරෙන්.” සවසක් ඇ කරදරය ගෙන ආවා ය.

“මොන වදයක්ද මන්ද. මේ ගෙදර මම විතරද කුරහන් අඹරන්න ඉන්නෙ? මට බෑ. මට වැඩ තියෙනව. ඕනෑ කෙනෙක් එක්ක අඹර ගන්න.”

“ඇයි මල්ලි එහෙම කියන්න? අසනීපෙන් ඉන්න අම්මට පුළුවන්ද ඕව කරන්න? පොඩි මල්ලියි නංගියි හිටියට ඒ පොඩි එවුන්ට පුළුවන් ද දෙපාරක්වත් වංගෙඩිය කරකවන්ට.”

“එහෙනම් කුලීකාරයෙක් හොයා ගන්න. මට බෑ කිව්වොත් බෑ.” යි මම සැරවුණෙමි.

අක්කාට මෙවැනි සැර කිරීම්, ප්‍රතික්ෂේප කිරීම් හොඳට පුරුදුය. කම්මලේ සිටින බල්ලාට යකඩ තළන හඬ මෙන් ඇයට ද මේවා ගණනක් නැත. එහෙයින් “අනේ මල්ලියෝ, අනේ” යැයි කියමින් මා එයට එකඟ වන තුරු හෝ ගෙදරින් පිට වී යන තුරු හෝ යාප්පු වන්නට පටන් ගනී. ඇගේ ඉල්ලීමකට මා එකඟ වන්නේ කලාතුරකිනි. වැඩිපුර ම කරන්නේ ගසාබසා දමා නැගිට යෑම ය.

යන්තම්වත් තාත්තාට මේ බව ඇසුණොත් මට සෙල්ලම් නටන්නට ලැබෙන්නේ නැත. “තෝ හොර අලිය වගෙ මෙනත කකා ඉන්නව. තොට ඒකවත් කරල දෙන්න බැරිද? කවිද මෙනත අතක් පයක් නොහොල්ලන එවුන්ට තැම්ම හදල දෙන්නට ඉන්නෙ?” ඔහු බැණ වදියි. එවිට මට සියල්ල හකුලා ගෙන ගොස් ඒ වැඩ රාජකාරි කර දීමට සිදු වෙයි.

තම අභිමතාර්ථසාධනය සඳහා මෙවැනි කෙටි මාවතක් ඇතත් අක්කා කිසි දිනක එයින් ප්‍රයෝජන ගන්නට නොසිතයි. එහෙයින් තාත්තා සිටින විටක ඇ කවදාවත් මෙවැනි ඉල්ලීමක් කරන්නේ නැත. ඇගේ ඒ කාරුණිකභාවයෙන් නැතහොත් දුර්වලතාවෙන් මම නොසැහෙන තරම් ප්‍රයෝජන ගනිමි. ඇ මගෙන් යමක් ඉල්ලා සිටින විට තාත්තා දුර එනු පෙනුණොත් “අන්න තාත්තත් එනවා. මට වැඩක් තියෙනව.” යි මම කියමි. ඒ එක්කම ඇගේ කටට අගුලු වැටෙයි. මම මගේ නිදහස ලබමි.

මෙදින තාත්තා පැමිණෙනු මාවත් අක්කාවත් දුටුවේ නැත. ඔහු දකින්නටත් පෙර ඔහු පැමිණ ඇති බව පැවසුවේ ඔහුගේ ගොරෝසු කටහඬ ය.

“ඔව්! හැමදේම බැහැ! බැහැ! කට විතරයි හොල්ලන්න පුළුවන්. අතක් හොල්ලන්න එපා! කැමි පීම් සේරම දෙපා මුලට පහළ වෙයි. බලා හිටපිය!” ඔහු කීවේ කුමක්දැයි මට එවේලේ තේරුණේ නැත. මා කුරක්කන් වං ගෙඩිය ළඟට වීසි වූයේ ඔහුගේ වචනවල ශබ්දයෙන් විනා අර්ථයෙන් නොවේ.

බඹයක් පමණ දිග විශාල හතරැස් ලී කොටයක් මැදින් දෙපැත්ත කවාකාර ව කපා කුරක්කන් වංගෙඩියේ යටිගල සවි කර ඇත. මේ යටිගලේ මැද කුඤ්ඤයකි. මැද සිදුර සහිත උඩුගල නොවැටී කරකැවෙන්නේ මේ කුඤ්ඤය නිසා ය. මුදුනින් මහත් ව පිහිටි උඩුගලේ වළට අක්කා දුඹුරු පැහැති කුරක්කන් අතළොස්සක් දමයි. ඉක්බිතිව උඩුගලේ පිටතට නෙරාගිය තැනකට සවි කර ඇති අත අක්කාත් මාත් අල්ලා ගෙන ගල කරකවමු. එවිට කුරක්කන් ඇඹරී සුදු පාට වැස්සක් මෙන් ගල වට්ටට හැලී යයි. ලී කඳේ යටි පැත්තෙන් අඟල් දෙකක් පමණ කපා දූමු ඉඳෙන් තැබූ විශාල වට්ටියකට ය. මේ පිටි එකතු වන්නේ. කුරක්කන් ඇඹරීම ගැහැනුන්ගේ වැඩක් යැයි සිතා මා ඊට සහභාගි නොවන නමුත් මෙසේ ඒවා අඹරන විට නම් ඇති වන්නේ සතුටකි.

“තාත්තා එනවා දැකලා මට බන්නවන්න කථා කළා නේද?” යි මම නොසතුටු මුහුණින් අක්කාට මිමිණුවෙමි.

“අනේ නෑ මල්ලි, තාත්ත කොහෙන් පහළ උණාද කියල මටත් පුදුමයි! සුගතනුත් එක්ක ආවත් කතා කරනවා වත් ඇහුණේ නෑ.”

තාත්තාත් පන්සල ළඟ ගෙදර සුගතනුත් ඉස්තෝප්පුවේ ඇඳ මත ඉඳගෙන කතා කරති. අපි දෙන්නා කුරක්කන් අඹරමු. අම්මාත් නංගීත් කුස්සියේ ය. මල්ලි පමණක් තවමත් වත්තේ ය.

“අය්යෙ, අය්යෙ, පොලිස්කාරයෙක්!” හදිස්සියේ ම හති ලමින් අප වෙත දුව ගෙන ආ පොඩි මල්ලි දැන් වනමින් මට කතා කෙළේ ය. මම කරමින් සිටි වැඩය එහෙමම නතර කර නැගිට සරම සකස් කරමින් ඔහුත් සමඟ ඉස්තෝප්පුවට දිවුවෙමි. පොලිස්කාරයෙක්? පොලිස්කාරයෙකු මේ ගමට පාත්වන්නේ කී කල්පයකටද? අපරාධයක් සිදු වී ඇත්තේ කොහිද? ඔහු එන්නේ කවුරුන් අල්ලන්ටද? කවුරුන් අල්ලන්ට පැමිණියත් ඔහු දකින විට වරදක් කළ නොකළ කාතුළත් ඇති වන්නේ බියකි. ඒ එක්කම කවුරුත් මේ දුලබ දර්ශනය නරඹමින් ඔහු පසු පස්සේ වැටී යති.

මා ඉස්තෝප්පුවට පැමිණෙන විටත්, මට කලින් මල්ලිගෙන් ඒ ආරංචිය ලද තාත්තාත් සුගතනුත් ඇඳෙන් නැගිට පිල අද්දරට වී ඇත බඩවැටිය දෙස බලා සිටිති. අමුත්තකුගේ ඡායාව ඇතින් දිස් වේ. ඒ පොලිස්කාරයෙක් නොවේ. පොලිස්කාරයා අදින්නේ කාකි කොට කලිසමි ය.

මොහුත් ඒ ප්‍රමාණයේ කොට කලිසමක් ඇඳ සිටියත් ඒ සුදු පාට ය. හිසේ පැළඳි තොප්පිය ද පොලිස් තොප්පියකට වෙනස් ය. කොයි තරම් දර්ශනීය වුවත් අමුත්තෙකුගේ පැමිණීම සුබදායක නොවිය හැකි ය.

“කුණු ඉස්පැට්ටර! සුගතන් තම හඳුනා ගැන්ම පිළිබඳව උපන් ගර්වයෙන් යුතුව කිය. “අද උදේ හිටත් පන්සල් ගොඩැල්ලේ හැම ගෙදරකටම ගිහින් තියෙනව. කක්කුස්සි නැති හැමෝටම නඩු දානවලු. හවස් වෙච්ච නිසා මං හිතුවේ නෑ මේ පැත්තේ ඒවි කියලා.”

නඩු දමන බව කීවත් පොලිස් හටයකු කෙරෙහි තරම් බියක් අපට ඔහු විෂයෙහි ඇති නොවී ය. ඒ නිසාම දෝ ඔහුගේ මුහුණෙහි ද සැරපරුෂ බවක් නොපෙනිණි. කෙසේ වුවත් එහි කිසිදු මිත්‍ර ලීලාවක් තිබුණේ ද නැත. පුළුල් වටකුරු ඒ මුහුණ අපේ ගමේ කිසිවකුටත් නොබූ තරම් පුෂ්ටිමත් හා නාගරික විය. ඊටම සරිලන පරිදි ශරීරය ද බර වැඩ නොගෙන සීතල සෙවණේ වැඩුණු එකක් විය. ඔහු ඇඳ සිටි අත් කොට කම්සයේ බාහුවලත් පපුවේත් පටි අල්ලා තිබේ. පැළඳ සිටි තොප්පිය ද ගල්කැටයකට වුව ද ඔරොත්තු දෙන තරම් ඝන වුවකි.

අමුත්තා ඉදිරියේ පෙර ගමන් නොකර සිටින්නට නොහැකි පරිද්දෙන් තාත්තාත් සුගතනුත් ඔහු ළං වන විට මිදුලට බැස්සාහ. අපි ද ඒ අනුව මිදුලට බැස, ඔවුන් පිටුපසට විමු. අමුත්තා පැමිණ, අපේ මිදුල අද්දර නතර විය.

“කවුද මේ ගෙදර ගෘහමූලිකයා?” ඔහු කතා කෙළේ කවර භාෂාවකින් ද? වචන සිංහල වුවත් උච්චාරණය සිංහල නොවී ය. තාත්තාට ද මෙය ගැටලුවක් වූ බව පෙනී ගියේ ඔහු විමතියෙන් සුගතන්ගේ මුහුණ බැලූ සැටියෙනි. සුගතන් එය තේරුම් ගැනීමට කලින් අමුත්තාගේ උපකාරය ලැබිණ.

“කවුද මේ ගෙදර ලොක්කා?” මෙවර ඔහුගේ උච්චාරණය ද පෙරට වඩා පැහැදිලි විය.

“මම” තාත්තා බයාදු ලෙස පිළිතුරු දිනි.

“මොකක්ද නම?”

“හේරත්.”

“හේරත් කියන්නේ මොන හේරත් ද? වාසගමක් නැද්ද?”

“තියෙනව. පටබැඳිගේ හේරත්.”

අමුත්තා ඒ සියල්ල තමා ගෙනවුත් තිබූ දිගටි පොතෙහි සටහන් කර ගති.

“මේ ගෙදර වැසිකිළියක් තියෙනවද?”

තාත්තා යළිත් උඩබිම බලයි.

“මේ ගෙදර කක්කුස්සියක් තියෙනවද?”

“නෑ.”

“සුමාන දෙකක් ඇතුළත වැසිකිළියක් හදන්න ඕනෑ. මම ආයිමත් සුමාන දෙකකට පස්සෙ එනව. එතකොට වැසිකිළියක් හදල නොතිබුණොත් නඩු දානවා. එහෙම කළොත් උසාවි ගිහින් දඩ කන්න වේවි.”

මෙයට කිසිවකු පිළිතුරු දුන්නේ නැත. සතිදෙකක් තුළ වැසිකිළියක් තනා නිම කරන්නේ කෙසේද යන ප්‍රශ්නය නැගීමට කිසිවෙක් ඉදිරිපත් නොවී ය. ඔවුහු කවුරුත් අන්දමන්ද වී සිටියාහ. එහෙත් මේ කිසිවකින් අමුත්තා තුළ වෙනසක් නොදක්නා ලදී. ඔහු වත්ත පහළට ඇස් දූවමින් තවත් ප්‍රශ්නයක් නැගී ය.

“මෙතනින් එහාට තවත් ගෙවල් තියෙනවද?”

“ඔව්! පල්ලෙනා තියෙන්නෙ වෙල්යාය. ඊට එහායින් තවත් ගම් ගොඩැල්ලක් තියෙනව.”

“ඒ ගෙවල්වලට වැසිකිළි තියෙනවද?”

“එහෙම දෙයක් ගැන අහලවත් නැතුව ඇති මයෙ හිතේ.”

“කොහොමද එහාට යන්නෙ?”

“ඇලට උඩින් ඒදණ්ඩක් දාල තියෙනව. ඒක දිගේ යන්න ඕනෑ.”

තාත්තා අත දික්කර පෙන්වූ පැත්තෙන් වැටී ඇති අඩි පාර දිගේ ඉන්ස්පැක්ටර් ගමන් කරනට විය. ඊට කලින් කිසි දිනක මේ බිමට සපත්තු පාරක් නොවදින්නට ඇත. අපි මේ ආගන්තුක දර්ශනය පිටුපස්සේ වැටුණෙමු.

කලින් දින කීපයේ වට වර්ෂාව නිසා ඇල පිරී තිබිණ. ඉන් එගොඩ වීමට ඒදණ්ඩ හැටියට දමා තිබුණේ තනි පොල් කොටයකි. මේ ඒදණ්ඩ දිගේ එහාට මෙහාට යෑම අපට අරුමයක් නොවී ය. සමහර අවස්ථාවල එය දිගේ එහාට මෙහාට දිවීම සෙල්ලමක් විය. ඉන්ස්පැක්ටර්ට එසේ නොවී ය. ඔහු බර සපත්තු දූමු පය ඒ මත තබා තද කොට බැලී ය. ඒදණ්ඩ නොසැලී සිටිය නමුත් ඔහුගේ පය බදා ගත්තේ නැත. මෙය ඒ තරම් පරෙස්සම් සහිත ගමනක් නොවන බව ඔහුට ඒත්තු යන්නට ඇත. පය ලිස්සා ගිය හොත්, නැත්නම් සමබර නැති වුව හොත් ඔහු රැඳෙන්නේ අඩි ගණනක් පහලින් ගලා යන දිය පාරෙහි ය. එවිට නැමෙත් පමණක් තෘප්තිමත් ව ගොඩ ඒමට ලැබුණොත් ඒත් ලොකු වාසනාවකි.

“දැන් හවස් උණා වැඩියි, එහෙට වෙන දවසක යනව” යි ඔහු පය ආපසු ගත්තේ ය.

අප කාටත් නිදහසේ හුස්ම ගන්නට පුළුවන් වූයේ ටිකකට කලින් ඔහු මතු වී ආ බඩවැටිය තුළ ම ඔහු නොපෙනී ගියාට පසුව ය. තාත්තාත් සුගතනුත් ආපසු ඇඳට පැමිණියහ. මිළගට ඔවුන් කතාබස් කරනු ඇත්තේ ඉන්ස්පැක්ටර් ගැන ය. එයට සවන් දෙන්නට අප තුළ ද ඇත්තේ මහත් කුතුහලයකි. ඒ නිසා අපි ද ඒ කිට්ටුව ම දූවටුණෙමු.

“කුණු ඉස්පැට්ටර තිකෝනිස්කාරයගෙ ගෙදෙට්ට ගිහින් ඇහැව්වලු ‘කක්කුස්සියක් තියෙනවද?’ කියල.” සුගතන් පටන් ගත්තේ ය. “තිකෝනිස් කිව්වලු ‘අනේ බුදු මහත්තයො, මෙහෙ මොන කක්කුස්සිද? ඔන්න ඔතනින් ඔය බැද්දට පාත් වෙන්න.’ එහෙම කියල, ‘කෙල්ලෙ මේ මහත්තයට වතුරපනිට්ටුවක් ගෙනත් දීපිය’ කියලත් කිව්වලු. මිනිහට තරහ ගිය පාර එවෙලෙම නඩු දාන්න නම් ලියාගෙන ගියාලු!” මෙය කියා දෙදෙනාම සිනාසුණහ. සුගතන් හයියෙන් සිනාසෙන විට ‘කොක්’ ‘කොක්’ යන හඬක් නගයි.

“මෙව්වර කල් නොතිබුණු කක්කුස්සියක් මොකද මේ එක පාරටම ඕනෑ වුණේ? කාගෙ හරි මගෝඩියක් වෙන්න ඇති, කාට තියෙන සල්ලිද ඕවා හදන්න? ඕකෙන් මේකෙන් වෙන්නෙ අපටත් උසාවි බඩගාන්න. උන්ට නම් මොකෝ... ආංඩුවෙන් පඩි කකා කියාවි. ‘ඕං හදපන් නැත්නම් නඩු දානව’ කියල. දුප්පත් අපි තමයි නැහෙන්නෙ.”

“දැන් ඔය පාර අද්දර නම් හැම ගෙදරකම කක්කුස්සි හදල තියෙනව. නැති එවුන්ට දඩ ගහලත් තියෙනව.”

“පාර අයිනෙ එහෙම එකක් තියෙන එක හරි. මොකද එහෙ කැලෑ තියෙනවද? මේ කැලෙන් වට වෙලා ඉන්න අපට මොන කක්කුස්සි ද? නීතියෙන් බේරෙන්නව හැදුවයි කියමු. ගෙයක් ඇතුළෙ ඉඳ ගෙනත් ඔය වැඩේ කළ හැකි ද? කාට පුළුවන් උණත් මට නම් බෑ.”

“උඹ ඔහොම කියනව. කොළඹ රටේ කක්කුස්සි තියෙන්නෙ කොහොමද දන්නවද? මේ වගේ එපිටින් නෙමෙයි. ගේ ඇතුළෙමදු. උන් නාන්නෙත් ඒක ඇතුළෙම ඉඳගෙනලු නෙ.”

“මික් විතරක්! ගඳ ගහන්නෙ නැද්ද?”

“ඒව පයිඡප දිගේ යනවයි කියල තමයි කියන්නෙ. ඒ උණාට මොන ජරාවක්ද කක්කුස්සියක් ගේ ඇතුළෙ තියාගෙන ඉන්න එක. කක්කුස්සියක් එපා, පොඩි ළමයෙක් ගෙයි කැන කළොත් ඒක අස් කර දමන කල් හිරිකින නැද්ද?”

“මේ මොන කරදරයක් වත් නෑනෙ අපේ ගෙදරටත් ඒදණ්ඩකින් ගොඩ වෙලා එන්න තිබුණ නම්!” තාත්තා කියූ දෙයෙහි අර්ථය එකවර ම සුගතනට වැටහුණේ නැත. එය වැටහුණ විට ඔහු පෙර මෙන් ම කොක් හඬලා සිනාසුණි.

එදා මා නින්දට ගියේ ද හදිසියේ ගමට පැමිණි මේ අමුත්තා ගැන සිතමිනි. මට ඔහු සිහිනෙහුත් පෙනෙන්නට ඇද්ද? එය කිව නොහැක්කේ මට සිහින මතක නොසිටින බැවිනි. එක් එක් අය තමන් දුටු සිහින ගැන කතා කරන විට රූ නින්දේ දී මා ද යම් යම් දේ දුටු බව සිහි කළ හැකිය. එහෙත් කිසිවකුට කියන්නට තරම් පැහැදිලි ලෙස ඒවා සිහියට ඇද ගැනීමට නුපුළුවන.

පසුදා උදේ ඉන්ස්පැක්ටර් මගේ සිහියට මුලින් ම නැංගේ නැහැය පිනවා ගෙන කුස්සිය දෙසින් පැතිරී ආ සුවඳක් හේතු කොට ගෙන ය. එය කුරක්කන් රොටි සුවඳකි. ඉන්ස්පැක්ටර් ගියාට පසු තාත්තා ගෙදර ම සිටි නිසා අක්කා මට කුරක්කන් අඹරන්නට කතා කෙළේ නැත. කෙසේ හෝ පිටි ටික අඹරාගෙන රොටි සාදා ඇති බව පෙනේ. මම වහාම කුස්සියට දිව ගියෙමි. අක්කා ලිප ළඟ හිරමනා කොටය තබා වාඩි වී ඉඳියි. ළිප මත තැබූ කබලේ රොටියක් දුම් දමමින් කරවෙයි. උඩුපැත්ත කලින් කර කර අතික් පැත්ත දුමු රොටියේ ඒ පැත්ත ද කරවූ පසු ඇ හැඳි මිටි දෙකක් එක්කර එය බා ළඟ තිබූ වට්ටිය මත තැබුවා ය. තැන තැන කරන්ද කොළ කැලී දැවී ගැලවී ගොස් තිබූ රොටිය කිසිදු ඇහිල්ලක් බැලිල්ලක් නැතිව ගන්නට මම වැයම් කළෙමි.

“පිච්චෙයි, පිච්චෙයි. කලබල නැතිව ඉඳින් ටිකක්” අක්කා කීවා ය. මම ඇය කියූ දෙය නොඇසුණාක් මෙන් රොටිය ගෙන එය අතින් අනට මාරු කරමින් හා එයට පිඹිමින් ඉස්තෝඡ්ඡුවට දුව ගියෙමි.

“කුරක්කන් අඹරන්නව අය නැතුවට කන්නව අය නම් ඕනෑ තරම් ඉන්නව. මටත් කරන්න තිබුණෙ අර වී ඇටය අහුලපු කිකිලි කරපු දේ” ඇ මා දෙස බලා සිනාසෙමින් කීවා ය.

මීළඟ සතිය හෝ දෙක ඇතුළත ගමේ කවුරුත් කතාබහ වූයේ සෞඛ්‍ය පරීක්ෂකගේ පැමිණීම ගැන ය. සමහරුන් ඔහු හැඳින්වූයේ ‘සැන්ටිපෝටි’ යන නමිනි. සමහරු වැසිකිලියක් සාදා

ගැනීමේ අවශ්‍යතාව ගැන කිහිප. සමහරුන් කතා කළේ එහි ඇති දුෂ්කරතා ගැන ය. තවත් සමහරුන්ගේ අවධානය යොමු වී තිබුණේ ඉන්ස්පැක්ටර් කී පරිදි ක්‍රියා නොකළ හොත් සිදු විය හැකි කරදර පිළිබඳව ය. තාත්තා අයත් වූයේ මේ තුන්වැනි කොටසට ය. ඔහුගේ නොකෙරෙන වෙදකමට ඔහු කෝදුරුතෙල් හත්පට්ටයක් සොයන්නට පටන් ගති.

“කාට තියෙන සල්ලි ද?” ඔහු වරක් අසයි.

“තියෙන දෙයක් විකුණලා හරි සල්ලි හොයා ගන්නා කියමුකො. කෝ ඉතින් බාස්ලො?” නැවත අසයි.

වර්ෂාවක් වැස පායන්නාක් මෙන් කතාබහ ද කාලයත් සමග තුරල් වී යන්නට විය. සති දෙකතුනකින් එය හැම දෙනාටම අමතක වී ගිය ලෙසක් පෙනෙන්නට තිබුණි. එහෙත් මකරා නිදා ගන්නා විනා මිය ගියේ නැත. අනික් අය නින්දට ගිය අතර උග්‍ර යළිත් නැගිට ගම පුරා සැරි සරන්නට විය. මාස දෙකකට පමණ පසු ගමේ නාගරික කෙළවරේ සිට කුණු ඉස්පැට්ටර යළිත් හොල්මන් කරන බව කල්තියා ම දැනගන්නට ලැබිණ. එතෙක් නිදා සිටියේ වහවහා අවදි වන්නට වූහ; අවදි වී දුටු පැන ඇවිදින්නට වූහ. සිමෙන්ති කොට්ටය දෙක, ගල් හා වැලි සමග හැම ගෙදරක් ළඟම පාහේ ගොඩ ගැසෙන්නට විය. එය මේසන් බාස්වරුන්ට වැඩ අධික, ඉතා වාසිදායක කාලයක් විය. වැඩක් නැතිව තැන තැන රස්තියාදු වෙමින් සිටි ගැටවරයෝද ‘හදිසි බාස්වරුන්’ වන්නට වූහ.

අපේ ගෙදරට බාස් කෙනෙකු ආ දිනය අපට විශේෂ දවසක් විය. මල්ලිත් මාත් පමණක් නොව නංගිවත් ඔහු ළඟින් ඉවතට ගියේ නැත. ඔහු යෙදී සිටින ආශ්චර්යවත් ක්‍රියාව දෙස අපි ඇසිපිය නොහෙළා බලා සිටියෙමු.

බාස් පළමුවෙන්ම රට අඹ ලැලිවලින් හතරැස් කොටුවක් තනාලී ය. ඉන් අනතුරුව කැට කළුගල්, වැලි හා සිමෙන්ති වතුරෙන් මිශ්‍ර කර, ඒ බදාමය යකඩ දෑලක් මැදි කොට ලී කොටුවෙහි දමී ය. එසේ කළේ මැද දිගින් අඩියක් පමණ පළලින් අඟල් හතරක් පමණ වූත් ද දිගටි හතරැස් කොටුවක් බේරෙන පරිදි ය. පොඩියට පෙනුණත් මේ වැඩය සඳහා ඔහුට සම්පූර්ණ දවසක් ගත විය. සවස වැසිකිළි ලැල්ලේ සුද තබා ඔහු ගතමනාවත් රැගෙන ආපසු ගියේ පසුවදා උදේ ලැල්ලට වතුර ඉස තෙමිය යුතු යැයි අපට උපදෙස් දීමෙන් ඉක්බිතිවය. හරියටම හෙනහුරා පාත්වූයේ අප මේ අවවාදය ක්‍රියාවට පරිවර්තනය කරමින් සිටියදී ය.

“කෝ, කවිද හේරත් කියන්නෙ?”

“මම” තාත්තා ඉදිරිපත් විය.

“කෝ, වැසිකිළිය හැදුවද?” ඔහු ගිගුරුවේ ය.

“තවම ඉවර නෑ.”

“ඉවර නෑ කියන්නේ හදන්න පටන් ගත්තද?”

“ඒකට තමයි මේ ලැලේ දූම්මෙ.”

“ලැලේ දූම්මට වැසිකිළියක් හැදෙනවද මිනිහො? සුමාන දෙකකින් හදනව කියල නේද එදා පොරොන්දු උණේ? දූන් සුමාන දෙක නෙමෙයි, මාස දෙකකටත් වැඩිය ඇති.”

“නෑ ආයිබෝවන්, මේ දවස් ටිකේ එක දිගට ම කුඹුරු වැඩ තිබුණ. ඒකයි ඉවර කරන්න බැරි වුණේ.”

“ඔව් ගිහින් කියනව මට නෙවෙයි, උසාවියට. කෝ වළ කපලද?”

තාත්තා උඩ බිම බැලී ය; “තවම නෑ”යි අනතුරුව කී ය.

“වළ කපන්න පටන් ගත්තෙවත් නැතුවයි ‘තවම නෑ’! ගෑවෙ, තව සුමාන දෙකකින් වැඩ ඉවර කරල නොතිබුණොත් බලා ගත හැකි, කාටද වරදින්නෙ කියල.”

“හැම දෙනා ම ලැලි දමන හින්ද දූම්ම මිසක වළක් ඕනැයි කියල මට නම් කල්පනාවක් වත් උණේ නෑ.” යි සෞඛ්‍යපරීක්ෂකවරයා පිටත් ව ගිය ඉක්බිති තාත්තා තනියම කී ය.

වැසිකිළි තැනීමට කිසිම උනන්දුවක් නොගත් කිහිප දෙනෙකුට ම නඩු පැවරීමට ලියා ගෙන ගිය බව සැලවුයෙන් පසුවදා ම වළක් කැපීම ආරම්භ කරන ලදී. එය තාත්තාට ම කළ හැකි දෙයක් වූයෙන් උපදෙස් හැරෙන්නට වෙන උදව්වක් කිසිවකුගෙන් අවශ්‍ය නොවී ය. වළෙන් පසු නැවතත් වැඩ නතර විය. ඒ, මෙවරත් සෞඛ්‍ය පරීක්ෂක සති දෙකක් ඇතුළත නොපැමිණි බැවිනි. එහෙත් හය මසකට පමණ පසු යළිත් ඔහු ගෙදරට පාත් වූ කල ගැලවී ගත හැකි වූයේ නොවදින වැඳුම් වැද, කෙසේ හෝ තව සති දෙකක් ඇතුළත වැසිකිළිය තනා නිම කරන බවට පොරොන්දුවක් දීමෙන් ඉක්බිතිව ය.

තව දුරටත් මෙය කල්දූමිය නොහැකි ය. අඩක් වැඩ අවසන් කර ඇති නිසා එසේ කල් දූම්මේ තේරුමක් ද නැත. නඩු, උසාවි යනු බොහෝ ගැමියන්ට මෙන් ම තාත්තාට ද රෝගව නරකය වැනි භයානක දේවල් ය. මේ නිසා ගෙදරට පුංචි පැටියකු ඇති වූවාක් මෙන්, ගේ කිට්ටුව පුංචි වැසිකිළියක් තැනිණ. මේ පුංචි පැටවා මහ එකාටත් වඩා ලස්සන විය. මහ ගෙදර බිම ගොමමැටි ය. මෙහි සිමෙන්ති ය. මහ ගෙයි බිත්තිවල ගොම මැටි ය. මෙහි සුදුහුණු ය. නෑකම හැඟවීමට මෙන් දෙකේ ම වහල සෙවිලි කර තිබුණේ පොල් අතුවලිනි. පොඩි එකාගේ උපන් දිනය 1924.12.1 යනුවෙන් උච්චස්සට උඩින් කොටා තිබිණ.

සෞඛ්‍ය පරීක්ෂකවරයා ඊළඟ වාරයේ පැමිණි විට අපේ මේ හපන්කම දැක තෘප්තිමත් වූවාට සැක නැත. ඔහු වැසිකිළිය වටේ යමින් පරීක්ෂා කර බැලී ය; දොරෙන් ඇතුළු වී වළට එබිකම් කර බැලී ය. කවර අඩුපාඩුවක් පෙන්නා දෙනු ඇද්දැයි අප විමතියෙන් බලා සිටි අතර ඔහුට පෙන්වීමට දෙයක් එහි නොවී ය. ඔහු පිටුපස තාත්තා සැනසිලි සුසුමක් හෙළී ය.

වැසිකළිය තනා නිම වූ නමුත් අපි කිසිවෙක් එය පාවිච්චි නොකළෙමු. නීතියෙන් ගැලවීමට සෞඛ්‍ය පරීක්ෂකටත් අපටත් අවශ්‍ය වූයේ ගොඩනැගිල්ල පමණකි. වැසිකළිය තැනීමෙන් පසු එය අනිවාර්යයෙන් ම පාවිච්චියට ගනු ඇතැයි ඉන්ස්පැක්ටර් සිතුවා ද විය හැකි ය. අපි නම් එයට කක්කුස්සිය කියා වත් නොකීවෙමු. අපට නුහුරු එය අප හැදින්වූයේ 'වැසිකළිය' යන නුහුරු, එහෙත් ගෞරවාන්විත නමිනි. මේ අතර මල්ලින් නංගීන් එය වෙනත් වැඩකට යොදා ගත්හ. එනම් සෙල්ලම් බත් ඉවීමටත්, සෙල්ලම් කඩ දැමීමටත් ය!

සැමදාම උදෑසන අපි එක් එක්කෙනා එක එක දිසාවෙන් කැලෑ රොදට පිවිසෙමු. පඳුරු ඇත් මැත් කර රිංගන අපට කෙනෙකුට නිදහසේ වාඩි වී සිටීමට තරම් ඉඩකඩ ඇතිව ගස් කොළන්වලින් වට වුණු බිම්කඩක් හමු වෙයි. ගස් මැත් කරන අධිය තබන හඬින් ම නිලමැසි හමුදාවක් රූං ගාගෙන අහසට නැඟ ආවොත් අපි එතැනින් වහාම පසුබසිමු. වනරොදින් පිටවන පිරිමින් කෙලින් ම යන්නේ වත්ත පහළින් ගලා යන ඇළ පාර වෙතට ය. ගැහැනු වතුර පනිට්ටුවකුත් රැගෙන පොල් අතු මැස්සටත් දර මැස්සටත් අතර වන හිස් බිම් තීරුවට යති. මෙහි පිටුපසින් බඩවැටියකි. ඉදිරිපසින් එනසාල් පඳුරු කීපයකි. එහෙයින් එහි ගිය කෙනෙකු පිටත සිටින අයෙකුට පෙනෙන්නේ නැත.

රාත්‍රි කාලයෙහි නම් කැලෑ රොදෙහි ද අර තරම් ඇතුළට යෑම අවශ්‍ය නොවේ. මේ ගමනට වඩාත් ම හොඳ පොල් කටුවක ගසන ලද ඉටිපන්දමකි. පොල්කටුව අතික් පැත්තට හරවා තැබූ කල්හි ඉදගෙන සිටින තැනැත්තා නොපෙනෙන හෙයිනි. එහෙත් හැමදාම ගෙදර ඉටිපන්දම් ඇත්තේ නැත. වැස්සක් සුළඟක් ඇතොත් කුප්පි ලාම්පුව ගෙන යෑමට ද නුපුළුවන. එවිට හුළු අත්තකටත් වඩා හොඳ හනස්සකි. සමහර හනසු ඉතාමත් උපකාරශීලී ය. ඒවා එළිය අනවශ්‍ය විට ටිකක් නිදි කරවා, අවශ්‍ය විටක දල්වා ගැනීමට පුළුවන. එළිය ඇතත් නැතත් පාරක් තොටක් අපවිත්‍ර නොකිරීමට කවුරුත් පරෙස්සම් වූහ. එසේ කළහොත් අධෝමුඛයෙහි ගෙඩි සැදෙතැයි යන විශ්වාසය කා තුළත් තදින් මුල් බැස ගෙන පැවති බැවිනි.

අලුත් අවුරුද්දේ අලුත් පන්තියකට ගිය විට අපට ඉගැන්වූ විෂයන් අතර සෞඛ්‍ය විද්‍යාව ද විය. විෂබීජ හා ක්ෂුද්‍ර ප්‍රාණීන් පිළිබඳව ද මෙහිදී උගන්වනු ලැබිණ. ඒ අනුව ඇතැම් ලෙඩ රෝග සෑදුණේ ඔවුන්ගෙනි. මෙය මෙතෙක් මා සිතා සිටි රෝග නිදානවලට වඩා වෙනස් විය. කුමන ලෙඩක් සෑදී වෙද මහතා ළඟට ගියත් ඔහු කීවේ වාතය, පිත නැත හොත් සෙම කිපීමෙන් එය හටගෙන ඇති බව ය. අම්මා හා තාත්තාත් එය එසේ ම විශ්වාස කළ අතර යක්ෂ දෝෂ හා ප්‍රේත දෝෂවලින්ද ලෙඩ හට ගන්නා බව ඔවුන් අතර ඇති වූ කතාබස්වලින් පැහැදිලි විය. මේ පරස්පර විරෝධ භාවයෙන් මා තුළ විමතියක් හට ගත්තෙන් මම පාසලේ උගත් කරුණු ගැන අම්මාට කීවෙමි.

“ඇහැටවත් නොපෙනෙන සතුන්ට පුළුවන් ද මෙවිචර ලොකු මිනිස් ඇඟකට හානි කරන්න? එහෙම නම් මැක්කො, මකුණො කන තරමට මිනිස්සුයි කියල ජාතියක් ඉතුරු වේවියැ?” අම්මා කීවා ය.

“එහෙම නම් අපට පෙරේතයො කොහොමට වත් පෙනෙන්නේ නෑ නොවැ?”

“ඇහැට නොපෙනුණාට සමහර පෙරේතයෝ ඉන්නව කඳු පරුවන තරම් විශාල. එක පෙරේත වර්ගයක් ඉන්නවලු ඇඟ පර්වතයක් තරම් විශාල උණාට කට ඉදිකටු මලක් තරමට පුංචි.”

“ඉතින් ඒ නොපෙනෙන සතා පෙනෙන දෙයක් කාපුවහම ඒ කාපු දේවත් පේන්ට එපායැ?”

“පෙරේතයෝ කැම කන්නෙ නෑ. කැමට දිෂ්ටිය හෙළනව. එහෙම දිෂ්ටිය හෙළපු කැම කාපුවහම තමයි ලෙඩ වෙන්නෙ.”

විමතිය මුළුමනින් ම පහ නුවුවත් අම්මා කියූ දෙය ඇත්ත වන්නට ඇතැයි මම එවේලේ සිතුවෙමි. එසේ වුවත් පාසලේ දී සෞඛ්‍ය පාඩම තව දුරටත් ඉගෙන ගන්නා විට ඒ ඉගෙන ගන්නා කරුණු වඩා සත්‍යයයි සිතෙන්නට විය. වැසිකිළි පාවිච්චි නොකිරීම නිසා පාවනය, කොලරාව, කොකුපණු රෝගය වැනි ලෙඩ රෝග ඇති වන බවද කියැවිණි. පාසලේ පෙන්වූ ‘මැජික්’ හෙවත් නිසල රූපරාමු ප්‍රදර්ශනයක දී කොකුපණු රෝගීන්ගේ අසුවී මාර්ගයෙන් කොකුපණු රෝගය පැතිරෙන ඡායාරූප දක්නට ලැබීමෙන් මේ අදහස වඩාත් තහවුරු විය. එපමණක් නොව, වැසිකිළි පාවිච්චිය අර්ථවත් ක්‍රියාවකැයි ද ඒත්තු ගැන්විණි.

අප පාසලේ වැසිකිළියක් හා කැසිකිළියක් තිබූ නමුත් මම කවදාවත් වැසිකිළිය ප්‍රයෝජනයට ගෙන නැත්තෙමි. අවශ්‍යතාවක් ඇති වූ විට පවා ගෙදර එනතුරු තද කරගෙන සිටියෙමි. වෙනත් ළමයින් ද මෙහි යනු මා දැක නැත. එහෙයින් එය ගුරුවරුන්ට පමණක් සීමා වූවක් ලෙස සැලකීමෙහි වරදක් නැත. විවේක කාලයේ සිතුව නාද වත් ම අප රංචුව පිටින් ම දුවගෙන ගියේ මුත්‍රා කිරීම සඳහා කැසිකිළිය වෙතට ය.

වියපැහැදුම් කොට මහත්සි වී වැසිකිළියක් තනා අලංකාරය සඳහා තබා ගැනීමේ තේරුම කුමක් ද? කැලෑ රොදට වදිද්දී වරක් දෙකක් ම පයට දැනුණු පිළිකුල් ස්පර්ශය මතක් වන විටක් හිරිකිතයක් ඇති කරලයි. මේ හැරෙන්නට, අලුත් භාණ්ඩයක් භාවිතයට ගැනීමට කෙනෙකු තුළ ඇති වන ආශාවට සමාන ආශාවක් ද මා තුළ ඇත.

මුලින් ම මා වැසිකිළිය පාවිච්චියට ගත්තේ ගෙදර කාටවත් නොදනෙන පරිදි ය. මල්ලි හෝ නංගී එහි නොගොස් කොළ රොඩු විසිරී තරමක් ‘අපිරිසිදු’ වී තිබීම ද මට පහසුවක් විය. වැසිකිළිය ප්‍රයෝජනයට ගත්තත් ජලය සඳහා එදින ද මම ඇළපාරට ගියෙමි. ගොස් වෙල්යායේ උඩ යට බලා, කිසිවෙකු පෙනෙන්නට නොසිටියෙන් එතැනම වාඩි වූයෙමි.

කෙසේ වුවද මෙය මට ම තනි කර තබා ගැනීමට තරම් ‘බර වැඩි’ අත්දැකීමක් විය. පිට යාච්චකුට එය නොකිය හැකි ය. ගෙදරින් වුව ද කිව හැක්කේ මල්ලිට පමණකි. මල්ලි මා සිතූ තරම් විශ්වාසවන්තයෙක් නොවී ය.

“අම්මේ....” යැයි කට පුරවගෙන ඔහු කුස්සිය දෙසට දුවන්නට සූදානම් විය. මම අතින් අල්ලා ඔහු නතර කළෙමි.

“ඔක ඔය තරම් අඩබෙර ගහන්න දෙයක් නෙවෙයි. දූන් කවුරුවත් කැලෑ ගානෙ ඊංගන්නෙ නෑ” යි මම කීමි.

අම්මාට නොකීවත් ඔහුට ද එය තනිව රැක ගත හැකි රහසක් නොවී ය. ඔහු එය නංගීට කියා තිබිණ. නංගී එය අක්කාගේ කන් තැබුවා ය.

“නේ! එයාට විතරක් මොකද? මමත් හෙට යනවා.” යි නංගී තර්ජනය ද කළා ය. “උඩහ ගෙදර ගුණවතීල අපට හැමදාම හිනා වෙනව, කක්කුස්සියක් හදාගෙන පෙනුමට තියාගෙන ඉන්නව කියල.”

පසුදින උදේ නංගී වෙනදාටත් කලින් ගෙයින් දොරට බැස්සා ය. වතුර පනිට්ටුවක් පුරවා ගත් ඇ වැසිකිළියට වැදී දොර වසා ගත්තා ය. එදින ම මල්ලිත්, දිනකින් දෙකකින් අක්කාත් අම්මාත් ඇ අනුකරණය කළහ.

තවත් කාලයක් තිස්සේ පෙර සිරිත අනුගමනය කළේ තාත්තා පමණකි. ළමයින් ලොකු වී ගෙදර දොරේ වියදම් වැඩි යත් ම කැලෑව කුඩා වන්නට විය. ඒ සමග ම නිතර ප්‍රයෝජනයට ගැනීම නිසා වැසිකිළිය ද ජරාජීර්ණ වී ඉන් සිහින් දුගඳක් ද හමා එයි. දූන් අප එය හඳුන්වන්නේ ද වැසිකිළිය කියා නොව කක්කුස්සිය යනුවෙනි. දූන් එය තාත්තාට වුව ද ප්‍රයෝජන ගැනීමට අසීරු නොවන ස්ථානයක් වී ඇත. එහෙයින් ඔහු එහි යන නමුත් පැරණි ඇබ්බැහිකම්වල නෂ්ටාවශේෂයක් හැටියට ඉන් අනතුරුව වත්ත පහළ දිය පාර වෙත යයි.

අභ්‍යාස

01. වැසිකිළි භාවිතය පිළිබඳව එදා ගම්මුත් තුළ පැවති ආකල්පය කෙබඳු ද යි මෙම කෙටිකතාව ඇසුරෙන් විමසන්න.
02. අපට වැසිකිළියක් කෙටිකතාවෙහි සිද්ධි හා අවස්ථා නිරූපණයේ දී කතුවරයා දක්වා ඇති දක්ෂතාව විග්‍රහ කරන්න.
03. වැසිකිළි සැකසීමේ ව්‍යාපාරය මහජන සෞඛ්‍ය පරීක්ෂකවරයා ජය ගත්ත ද එය භාවිත කිරීමේ ජයග්‍රහණය ලබන්නේ කථකයා යි. ‘අපට වැසිකිළියක්’ කෙටිකතාව ඇසුරෙන් පැහැදිලි කරන්න.
04. “අපට වැසිකිළියක් කෙටිකතාව සඳහා යොදා ගත් භාෂාව එහි සාර්ථකත්වයට ප්‍රධාන හේතුවකි.” විමසන්න.
05. කෙටිකතාවේ වර්ත, එහි අරමුණ සාක්ෂාත් වන අන්දමට නිරූපණය කර ඇති ආකාරය පැහැදිලි කරන්න.